

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 2. Probatur contra Sabellianos, pluralitas Personarum divinarum, ex veteri Testamento.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

quo S. Epiphanius contradicit Mario Mercat. affirmanti Photinum impiè dixisse Christum ex Maria & Joseph, & in hoc tantum puncto, quantum attinet ad incarnationis mysterium, à Photino dissensisse Nestorium, confitendo Christum ex Virgine Maria natum.

Hoc eodem sæculo impurissima novorum Gnosticorum lues per Hispanias grassata est, Priscilianistarum scilicet, sic dictorum à Prisciliano, viro nobili, opibus, ingenio, & facundia florente, qui plurimum tum è plebe, tum è nobilitate sibi adjunctis, cum muliercularum ad ipsum confluentium caterva, laicus nefandam instituit sectam, ad quam defecerunt Instantius, Salvianus, Symposius, & Dictinius Episcopi. A duobus prioribus Priscilianus creatus Episcopus, cum ad declinandum Burdigalensis Concilii iudicium, provocasset ad Maximum Imperatorem, Treviris, ipsum acculantibus Idacio & Itrathio Episcopis, ab Evodio Præfecto, viro acri & severo, nefandorum scelorum reus pronuntiatus, capite plexus est cum discipulorum suorum primariis, iussu Principis.

Priscilianistarum impia dogmata recenset S. Augustinus lib. de hæc. 70. *Priscilianistæ*, inquit, quos in Hispania Priscilianus instituit, maxime Gnosticorum & Manicheorum dogmata permixta sectantur, &c. De Christo Sabellianam sectam tenent, eundem ipsum esse dicentes, non solum Filium, sed etiam Patrem, & Spiritum sanctum. Contra Priscilianistas celebrata sunt multa Concilia, nempe Caesaraugustanum, Toletanum I. ann. 400. in quo Symposius & Dictinius Priscilianistæ pravos sensus depofuere, & Priscilianum cum erroribus ejus damnare; duo alia Concilia S. Leonis temporibus, unum ab Episcopis Galiciæ, alterum verò ab Episcopis Provinciarum Tarraconensis, Carthaginensis, Lusitanæ & Boeticæ celebratum: in hoc posteriori contra Priscilianistas regula fidei cum aliquibus capitulis Toletano I. assutis conscripta est, ut testatur Lucetius Bracarenfis Episcopus in Concilio Bracarenfi I. in quo etiam capitula septemdecim edita sunt contra hæresim Priscilianis, ex quibus patet Priscilianum non solum Sabellii & Manichæi, sed etiam Pauli Samosatani & Photini impia dogmata amplexum esse.

Sæculo decimo sexto ante medium, hæreses Sabellii, Pauli Samosatani, & Photini revixere in Servetianis, sic dictis à suo Magistro Serveto, natione Hispano, qui ann. 1553. vivus Genevæ, Calvinò de latore, combustus est. Tria autem docebat. 1. Nullam in Deo personarum distinctionem esse. 2. Christum ante incarnationem non exstitisse, nisi in idea Dei. 3. Christo divinitatem à Deo communicatam fuisse, non per æternam generationem, sed per gratiæ unctionem, & inhabitationem; proindeque Christum posse dici Deum, sed diminutè, nempe Deum factum & temporaneum.

Hos Serveti errores hoc eodem sæculo, plurimis aliis suppetaditis, propugnavit Faustus Socinus, natione Italus, ann. 1539. Senis natus, moribus quidem elegans & urbanus, sed planè illiteratus. Ab eo nomen accepit secta Socinianorum, qui & Unitarii, & Fratres Poloni nuncupati sunt.

ARTICULUS II.

Probatur contra Sabellianos pluralitas Personarum divinarum ex veteri Testamento.

GENÈS. c. I. Deus hominem conditurus, sic loquitur: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*. Quibus verbis apertè exprimitur plurimum inter se consultatio, & quidem eorum, qui opus, de quo facta est deliberatio, considerunt. Atqui opus illud, nempe homo, à Deo conditum est, ut patet ex verbis subsequentiis: *Et creavit Deus hominem ad imaginem suam, ad imaginem Dei creavit illum*. Ergo reperitur in Deo pluralitas personarum, & quidem sine pluralitate essentiarum, seu naturarum, ut patet ex eo quod Deus dicit: *Ad ima-*

ginem & similitudinem nostram, non, *Ad imagines & similitudines nostras*.

Nec audiendi sunt cavillantes Judæi, qui respondent Deum secum ipsum loqui, aut Angelos alloqui. Nam 1. ut rectè notat S. Basiliius hom. 9. in Hexæmeron, *Quis faber, aut ararius, aut lignarius, solus ipse quidem, nec alio quovis sibi cooperante stipatus, interque sue artis instrumenta desidens, sibi ipse admurmurat, dicens, Faciamus gladium, aut compingamus aratrum; ac non potius silentio, suam, cum li- buerit, accommodatam ad artem, exequitur operationem? Sunt enim insignes profecto nuge, unum aliquem inveniri, qui sibi imperet, sive præceptorem desideret, ac heriliter se ipsum vehementerque urgere & adhortari.*

2. Deus Pater hic alloquitur illum, vel illos, cui, vel quibus dicit, *Ad imaginem nostram*. At non una & eadem est imago Dei Patris & Angelorum. Ita differit S. Basiliius loco citato. *Considera, inquit, quod continenter sequitur, Ad imaginem nostram. Quid ad hæc dicere paras? Num una & Dei & Angelorum imago est? Prorsus Filii Patrisque forma ut sit, necesse est. Formam hic ut intelligamus necesse sit, quæ divinam addecat majestatem, hoc est, non lineamentis constantem corporeis, sed in peculiari numinis proprietate consistentem. . . . Cui dicit, Ad imaginem nostram? cui, queso te, alii, quàm ei qui splendor est gloriæ, & figura substantiæ ejus, qui est imago Dei invisibilis? Suae igitur imagini propriæ, quæ vivit, quæ dixit: Ego & Pater unum sumus; & Qui me vidit, vidit Patrem; hinc dicit: Faciamus hominem ad imaginem nostram.*

Nec minùs explodendi Rabbinii, asserentes Deum hic loqui in plurali numero, ad commendandam auctoritatem suam. Nam 1. hic nulla subest causa commendandæ auctoritatis divinæ. 2. Deus in divinis Scripturis ferè semper loquitur in singulari numero, præterim ubi commendat auctoritatem suam, ut quando dicit, *Ego Dominus. Ego sum Dominus. Ego Dominus Deus vester, &c.* Nec pluraliter aliquando loquitur, nisi ad significandam personarum pluralitatem, vel, quod eodem redit, ad significandum omnem divinam operationem ad extra tribus personis esse communem.

Porrò vocem hanc, *Faciamus*, inter veteres alii sumperunt pro voce Patris ad Filium, ut Basiliius loco citato, & Faustinus Diaconus, *Non est, inquit, anius persone dicere: Faciamus ad imaginem, & similitudinem nostram; sed neque diverse deitatis. Nam pluralitas horum verborum, id est, Faciamus, & Nostram, Patris & Filii personas significat. Quod autem singulariter imaginem dicit, una Deitas, una virtus utriusque persone manifestatur. Alii verò sumperunt pro voce Patris ad Filium, & Spiritum Sanctum, vel potius pro voce tribus Personis communi, ut Theodoretus qu. 19. in Gen. Dum, inquit, dixit Deus, communionem divine nature indicavit: subjungens autem illud, *Faciamus*, expressit numerum personarum. Similiter cum iterum singulari numero dixit, *Imaginem*, eandem esse naturam ostendit. Non enim dixit, *Ad imagines*, sed, *Ad imaginem*. Cum autem dixit, *Nostram*, numerum hypostaseon manifestavit.*

Psal. 2. dicitur: *Dominus dixit ad me: Filius meus es tu; ego hodie genui te.* Et Psal. 44. *Dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem; propterea unxit te Deus tuus oleo lætitiæ.* Et Psal. 109. *Dixit Dominus meus Domino meo: Sede à dextris meis.* Hos autem Psalmos de Christo Filio Dei, seu de Verbo incarnato intelligendos esse, manifestum est ex epistola ad Hebræos cap. 1. Ergo non est una & eadem persona Patris & Filii, seu Verbi. Nam 1. una & eadem persona non potest simul esse generans & genita. 2. Non potest una & eadem persona nisi infusè se ipsam alloqui, & sibi dicere: *Sede à dextris meis*; vel: *Filius meus es tu*; vel: *Ego hodie genui te*. 3. De una & eadem persona dici non potest, *Unxit te Deus Deus tuus*: unus enim & idem non potest esse Deus sui ipsius.

Deni-

Denique personarum divinarum trinitas non obscure innuitur c. 6. Isaia, ubi dicitur: *Clamabant* (Seraphim) alter ad alterum, & dicebant: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum*. Quid enim huius vocis *Sanctus* trina repetitio, cum singulari nomine *Dominus*, aliud significat, quam tres esse personas divinas in una essentia? Sed audiamus S. Ambrosium in verba laudata sic differentem lib. 2. de fide ad Gratianum c. 4. *Quid sibi vult, sub uno nomine sanctitatis, trina repetitio? Si trina repetitio, cur una laudatio? Si una laudatio, cur trina repetitio? Trina repetitio cur, nisi quia Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, sanctitate unum sunt? Non dixit semel, ne Filium sequestraret; non bis, ne Spiritum prateriret; non quater, ne creaturas contingeret; & ut ostenderet trinitatis unam esse deitatem, cum tertio dixisset, Sanctus, Sanctus, Sanctus; addidit singulariter, Dominus Deus Sabaoth. Ecce S. Ambrosius ex verbis Prophetæ colligit personarum divinarum numerum trinum cum unitate essentiae.*

ARTICULUS III.

Probatur contra Sabellianos pluralitas Personarum divinarum ex novo Testamento.

Testimonia novi Testamenti triplicis generis sunt: alia enim distinctionem Patris à Filio, alia Patris vel Filii à Spiritu Sancto, alia denique trium personarum distinctionem probant. Aliqua ex ordine referemus.

Primi generis est, Joan. c. 1. ubi dicitur: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum Et Verbum caro factum est, & habitavit in nobis: & vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti à Patre, plenum gratiae & veritatis. Quibus verbis persona Verbi à persona Patris aperte distinguitur. Nam 1. dicitur, quod Verbum erat apud Deum. Nemo autem apud se ipsum esse dicitur.*

2. Dicitur, quod vidimus gloriam Verbi quasi unigeniti à Patre. Nemo autem dici potest sui ipsius Filius, & à se ipso unigenitus.

3. Dicitur, quod Deus erat Verbum, & quod erat in principio apud Deum, proindeque dicitur, quod in principio Deus erat apud Deum. At si Verbum divinum esset in corde Patris sine propria & distincta hypostasi, male diceretur, quod Deus erat apud Deum, ex eo quod Verbum erat apud Deum: sicut ex eo quod verbum seu sermo mentalis hominis est in corde hominis, male diceretur, quod homo est apud hominem: quia scilicet verbum mentale hominis, quod est in corde hominis, non est aliquid vivens, & per se subsistens, sed solum alicujus viventis & per se subsistentis motus & tendentia.

4. Denique dicitur: *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis, & vidimus gloriam ejus.* Quae omnia propriam & distinctam Verbi hypostasim significant: nam si in principio Verbum erat apud Deum sine propria & distincta hypostasi, non de illo, sed de Deo Patre, apud quem erat, dici debuit quod carnem suscepit, & habitaverit in nobis: manifestum enim est, denominationes hujusmodi in hypostasim, non in ea, quae sunt in hypostasi, cadere. Sic hominem, non verbum, quod est in mente hominis, dicimus vestem induere, aut nobiscum habitare. Pariter si Verbum in principio erat apud Deum sine propria & distincta hypostasi, non de illo, sed de Deo Patre, apud quem erat, dici debuit, quod viderimus gloriam ejus: nam si Verbum divinum non *enypostaton*, sed merè prolatitium est, nihil habere potest suum, quia non est sui juris; sed quicquid est, totum est alterius, nempe hypostaseos Patris, cuius est prolatio.

Argumentatur ex laudato textu Tertullianus lib. contra Praxeam c. 21. in hunc modum: *Nam si haec non aliter accipi licet, quam quomodo scripta sunt, indubitanter alius ostendatur, qui fuerit à principio, alius apud quem fuit: alium sermonem esse, alium Deum, licet & Deus sermo, sed quia Dei Filius, non*

quæ Pater: alium per quem omnia, alium à quo omnia. Alium autem quomodo dicamus, sepe jam edidimus; quo alium necesse est, non eundem, alium autem, non quasi separatum, sed dispositione alium, non divisione. Hic ergo factus est caro, non ipse cuius est sermo. Huius gloria visa est, tanquam unicus à Patre, non tamquam Patris.

Eodem textu Sabellianos oppugnat S. Athanasius in oratione, quam adversus illos edidit. *Si Deus, inquit, Verbum in mente habet, non autem re vera ex ipso genitum, ut Deum ex Deo, quomodo esse poterit apud Deum, Verbum? aut quomodo Deus fuerit? non enim verbum in mente hominis conceptum, homo est apud hominem, cum nec videat, nec subsistat, sed vivi dumtaxat & subsistentis pectoris motus sit, quod mox ut enunciatum est, non subsistit, & sepe vocatum, nequaquam permanet: cum contra Psalmista vociferetur, Dei Verbum in aeternum permanet, & in ea re illi suffragator & consonus Evangelista est, cum Verbum Deum esse profiteretur, & manifestatum eum annunciat, & advenisse indicat, & incarnatum predicat, non comprehendens unam cum Verbi incarnatione ipsum Patrem. Verbum enim caro factum est, &c.*

Personarum Filii & Patris distinctionem & essentiae unitatem, ex his ipsis Christi verbis Joan. c. 10. *Ego & Pater unum sumus*, luculenter probat S. Ambrosius lib. 3. de Spir. Sanct. c. 18. his verbis: *Cum dicit, Ego & Pater, revelatur aequalitas. Cum dicit, Unum sumus, unitas declaratur. Aequalitas confusionem excludit, unitas separationem: aequalitas Patrem, Filiumque distinguit: unitas, Patrem, Filiumque non separat. Ergo cum dicit, Ego & Pater, Sabellianum repellit, quia alium se, alium Patrem dixit. Repellit Photinianum, quia se cum Deo Patre junxit. Illos superioribus repellit, quia dixit, Ego & Pater; inferioribus Arianos, quia dicit, Unum sumus. Tamen & in superioribus, & in inferioribus haereticam jugulat sevitatem: Sabellianorum, quia Unum dixit sumus, non, Unus sumus; Ariatorum, quia Ego, & Pater, non, Pater, & ego, dixit.*

Christus igitur, Ambrosio interprete, dicendo, *Ego & Pater, non, Pater & ego*, revelat se Patri aequalem esse, proindeque se ab eo hypostasi distinctum, quia aequalitas plurium est, & nemo sibi ipsi aequalis dicitur. Item dicendo, *Ego & Pater unum sumus, utrumque audi: & unum, & sumus; & à Charybdi & à Sylla liberaberis. In duobus istis verbis, quod dixit, Unum, liberat te ab Ario: quod dixit, Sumus, liberat te à Sabellio. Si unum, non ergo diversum. Si sumus, ergo & Pater, & Filius. Sumus enim non diceret de uno, sed unum non diceret de diversis.*

Eodem illo cap. 10. Joan. personarum pluralitatem, & essentiae unitatem Christus inculcat his verbis: *Pater in me est, & ego in Patre. Quod reperit cap. 14. Non creditis, quia ego in Patre, & Pater in me est: Ergo Pater & Filius sunt duae personae: non enim potest dici unus & idem esse in se ipso; & multò minùs potest dici per conversionem. Sic v.g. de uno & eodem individuo humano, duobus nominibus, putà Joannis & Jacobi, nuncupato, non nisi ineptè & nugatoriè diceretur: Joannes est in Jacobo, & Jacobus in Joanne. Dualiterem igitur personarum manifestè significant verba Christi.*

Sed nec obscure indicant unitatem essentiae: quid enim aliud est, Patrem esse in Filio, & Filium in Patre, quam Filium esse perfectè talem, qualis est Pater, & unam ac eandem esse Patris & Filii formam? Audiamus S. Athanasium in oratione contra Sabellianos: *In Patre Filium esse, & Patrem in Filio, hoc nihil est aliud,*